

31. мај – Светски дан без дуванског дима

Употреба дувана је један од водећих појединачних фактора ризика за развој најчешћих хроничних масовних незаразних обољења (малигне болести, болести срца и крвних судова, хронична опструктивна болест плућа и многе друге). Употреба дувана има негативан утицај на развој и здравље новорођенчади, деце и младих, као и настанак инвалидности, преране смрти и загађења радног и јавног простора и представља један од већих јавноздравствених проблема. Сваке године Светска здравствена организација (СЗО) са државама чланицама обележава 31. мај – Светски дан без дуванског дима. Тема овогодишњег Светског дана без дуванског дима је „Забрана рекламирања и промоције дувана и спонзорстава од стране дуванске индустрије”.

Специфични циљеви кампање у 2013. години су:

- Подстицање држава да примене члан 13 Оквирне конвенције о контроли дувана СЗО и водич за примену члана 13 и да потпуно забране рекламирање и промоцију дуванских производа и спонзорства од стране дуванске индустрије, како би што мање људи започело и наставило да користи дуван
- Подстицање локалних, националних и међународних субјеката да се супротставе покушајима дуванске индустрије да подрива контролу дувана, посебно њене покушаје да избегава примену или стопира потпуну забрану рекламирања и промоције дуванских производа и спонзорства од стране дуванске индустрије.

Оквирна конвенција о контроли дувана Светске здравствене организације (Оквирна конвенција, њени водичи и протоколи, чине најбољу основу за политичке активности у свим земљама. Члан 13. Оквирне конвенције фокусира забрану рекламирања и промоције дувана и спонзорстава од стране дуванске индустрије. Свака држава – уговорна страна Оквирне конвенције о контроли дувана СЗО требало би да спроведе потпуну забрану рекламирања и промоције свих дуванских производа и спонзорстава од стране дуванске индустрије пет година од дана ступања на снагу ове Конвенције у тој земљи. Доказано је да потпуна забрана рекламирања доводи до смањења броја особа које започињу са пушењем и настављају да пуше. Статистички подаци показују да је забрана рекламирања дувана и спонзорства дуванске индустрије један од најисплативијих начина да се смањи потражња за дуваном.

Упркос ефикасности потпуне забране, према Извештају СЗО о глобалној епидемији дувана из 2011. године, у 2010. години само је 6% светске популације у потпуности било заштићено од рекламирања, промоције и спонзорства од стране дуванске индустрије. У Европском региону Светске здравствене организације налази се највећи број држава (77%) које су забраниле рекламирање на телевизији, радију и у штампаним медијима, иако не све облике директног и/или индиректног рекламирања. Међутим, Европски регион СЗО заостаје за већином других региона СЗО у погледу забране рекламирања на месту продаје и у међународним медијима, а само неколико држава има забрану скоро свих облика директног и индиректног рекламирања.

Упоредо са повећањем броја земаља које иду ка томе да у потпуности испуни своје обавезе које проистичу из Оквирне конвенције о контроли дувана СЗО, дуванска индустрија покушава све агресивније да поткопа обавезе из Конвенције, међу њима и да ослаби јавноздравствене напоре да се забрани рекламирање, промоција и спонзорство. На пример, тамо где је законом забрањено рекламирање дуванских производа постављају се на месту продаје огромни екрани велике резолуције или тамо где се дувански производи морају паковати на стандардизован начин, једнообразно, дуванска индустрија се суди са државама у њиховим судовима и уз помоћ међународних трговинских механизма. С друге стране, дуванска индустрија користи спонзорисање и, посебно тактику корпоративне друштвене одговорности, да би преварила јавно мњење и да би становништво поверовало у њену честитост и добре намере, док у ствари покушава да избегне политичку и законску обавезу. У Европи дуванска индустрија користи рупе у законима о контроли дувана, потурајући друштвену прихватљивост и нормализацију употребе дувана.

Ратификацијом Оквирне конвенције о контроли дувана Светске здравствене организације Република Србија се, заједно са још 139 земаља света, обавезала на свеобухватну акцију у циљу контроле дувана и на тај начин контролу дувана поставила као приоритет. Контрола дувана у Републици Србији је важан аспект и у процесу хармонизације са земљама Европске уније. У Стратегији за контролу дувана Републике Србије наводи се да је неопходно подржати и медијски промовисати обележавање 31. маја – Светског дана без дуванског дима.